

L' ECO de SITGES

DISSABTE, 14 OCTUBRE 2000

Walter Benjamin

TERESA COSTA GRAMUNT

El 26 de setembre passat tenia lloc a la Universitat de Barcelona l'obertura de la Conferència Internacional sobre Walter Benjamin. Ja és sabut que a Catalunya hi ha un nombrós col·lectiu d'entusiastes seguidors d'aquest filòsof nascut a Berlín l'any 1892 i malauradament traspassat a Portbou l'any 1940, fugint de la Gestapo. L'any 1990, la Societat d'Estudis Literaris li va dedicar un doble homenatge. I l'any 1994 va inaugurar-se el Memorial de Portbou, obra de l'escultor israelí Dani Karavan.

Dies abans de l'inici de la Conferència Internacional s'inaugurava a la Galeria d'Art Contrast del carrer Moncada l'"Exposició Homenatge a Walter Benjamin, 100 ex libris". la primera vegada que van exposar-se aquestes peces realitzades per 100 artistes plàstics (entre els quals es troben Brossa, Clavé, Chillida, Subirachs, Guinovart, Niebla, Casamada, Pla-Narbona, Tàpies...) va ser a Colera l'agost de 1994. Des d'aleshores han donat la volta al món. Vaig ser convidada a participar-hi per Joan-Lluís de Yebra, qui comisaria aquesta mostra amb Alain Moreau.

La figura del filòsof berlinès m'era especialment apreciada. Víctima de la irracionalitat amb què els homes vivim alguns episodis de la Història, me'l sentia proper potser perquè va escollir un exili català, qui sap si buscant l'origen del seu pensament en les fèrtils petges deixades per l'Escola Cabalística del Call de Girona. No en va, Walter Benjamin va ser el gran amic d'una de les figures més emblemàtiques dels estudis semítics, Gershom G. Sholem. Hom diu que va ser ell, precisament, qui va recuperar tots els seus escrits i va crear, amb la immensa documentació recollida, el gran Arxiu Benjamin de la Biblioteca Nacional Jueva de Jerusalem.

I si la figura de Walter Benjamin m'era estimada per raons afectives també ho era per

raons purament literàries. L'any 1982 apareixien (publicats en castellà per Alfaguara) uns textos anomenats "Infància a Berlín cap el 1900". L'alè poètic d'aquestes prosas és indiscutible. De tal manera que quan el juny de 1995 vaig visitar Berlín, no vaig poder estar-me de rellegir-ne algunes (*Tiergarten, Columna Triumfal, Panorama imperial...*) mentre passejava per la ciutat.

D'aquests petits relats va escriure Sholem: "Aquí poesia i veritat (sens dubte fent una referència a Goethe) es compenetren realment. "Filosofia narrativa" era l'ideal de Shelling: en aquest llibre de Benjamin queda realitzat d'una manera insòlita". En efecte. Aquests records d'infantesa estan nodrits dels pensaments del filòsof adult sense perdre en cap moment la tendresa i la màgia característiques del temps de la infància en què "el nen és el pare de l'home", tal com afirmava Wordsworth.

La Conferència celebrada a Barcelona ha presentat Walter Benjamin com el "profeta que alerta la humanitat". La seva teoria de la Història (inspirada en l'efígie de l'*Angelus Novus* de Klee amb el rostre mirant cap el passat, ulls desmesuradament oberts per l'espant del que veu, ales esteses com si volgués fugir de la catàstrofe) sembla haver trobat acompliment: barbàries totalitàries, genocidis, fam, misèria i desastres ecològics escrits en un llibre negre que reflecteix bona part de l'actualitat.

Sense renunciar mai a les seves arrels, Benjamin sempre va apostar per una visió oberta i cosmopolita de la cultura. Però en veure com s'esfondrava aquella escala de valors, el pensador va constituir-se en un exiliat permanent. I aquest desarrelament va acabar esdevenint en ell "una categoria metafísica". Ara en recuperem la memòria. Tot i que el punt final de la seva vida (la desesperació, el suïcidi) no sigui precisament un model a seguir.